

“Κατευθυντήριες Οδηγίες της IFLA για Κυβερνητικές Βιβλιοθήκες”

Μαρία Μονόπωλη¹ και Άννα Μάστορα²

“IFLA’s Guidelines for Libraries Government Departments”

¹Τμήμα Βιβλιοθήκης, Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης,
Τράπεζα της Ελλάδος

²Βιβλιοθήκη, Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας -
Γραμματεία Μέσων Ενημέρωσης

Στόχος της παρουσίασης

Συνοπτική παρουσίαση κατευθυντήριων οδηγιών για κυβερνητικές βιβλιοθήκες που έχει εκδώσει η Διεθνής Ομοσπονδία Ενώσεων Βιβλιοθηκών (IFLA) με τίτλο:

‘Guidelines for Libraries Government Departments’

(<http://www.ifla.org/publications/guidelines-for-libraries-of-government-departments/>)

Ελληνική μετάφραση:

προέκυψε από την ανάγκη να τεθεί στη διάθεση της ελληνικής βιβλιοθηκονομικής κοινότητας μία **βάση διαλόγου** για το ρόλο και τη λειτουργία των κυβερνητικών βιβλιοθηκών και

φιλοδοξούμε να αποτελέσει ένα **έναυσμα** ανταλλαγής απόψεων, σκέψεων, εμπειριών και εναρμόνισης απόψεων μεταξύ των ελληνικών κυβερνητικών βιβλιοθηκών

Δομή κατευθυντήριων οδηγιών

Αποτελείται από δεκαέξι (16) κεφάλαια:

1. Εισαγωγή
2. Είδη Κυβερνητικών Βιβλιοθηκών
3. Γενική Διοίκηση
4. Καθορισμός και ικανοποίηση των αναγκών των χρηστών
5. Προκλήσεις και ευκαιρίες απασχόλησης δουλεύοντας σε πολιτικό περιβάλλον
6. Ανάπτυξη Συλλογής
7. Οργάνωση και Διαχείριση της Πρόσβασης σε Φυσικές και Ηλεκτρονικές Συλλογές
8. Διατήρηση Φυσικών και Ηλεκτρονικών Συλλογών
9. Στελέχωση και Προσωπικό
10. Διαχείριση Οικονομικών πόρων & Πηγών
11. Υπεράσπιση του Ρόλου των Κυβερνητικών Βιβλιοθηκών
12. Συνεργασία μεταξύ Κυβερνητικών και Άλλων Βιβλιοθηκών
13. Μελέτη Αγοράς (Μάρκετινγκ) και Δημόσιες Σχέσεις
14. Υποχρέωση Προστασίας της Ιδιωτικότητας των Χρηστών
15. Τάσεις στις Κυβερνητικές Βιβλιοθήκες
16. Συμπέρασμα

Κεφ. 1: Εισαγωγή

Κυβερνητική βιβλιοθήκη είναι η βιβλιοθήκη που έχει ιδρυθεί και υποστηρίζεται πλήρως από την κυβέρνηση ώστε να εξυπηρετεί το σκοπό της και τις λειτουργίες της

Κυβερνητικές βιβλιοθήκες:

- παρέχουν πληροφορίες σε όσους χαράσσουν πολιτική, σε μέλη της κυβέρνησης και υπαλλήλους και στο ευρύ κοινό
- προτείνουν τρόπους ώστε να γίνουν οι βιβλιοθήκες ακόμη πιο αποτελεσματικές με σκοπό να καλύψουν τις ανάγκες των χρηστών
- συνδράμουν και συμβουλεύουν τους βιβλιοθηκονόμους για αναβάθμιση της συλλογής και των υπηρεσιών

Κεφ. 2: Είδη κυβερνητικών βιβλιοθηκών

Βιβλιοθήκες του Νομοθετικού Σώματος

Κοινοβουλευτικές Βιβλιοθήκες

Βιβλιοθήκες Κρατικών Νομοθετικών Σωμάτων/Συνόδων)

Βιβλιοθήκες του Εκτελεστικού Σώματος

Βιβλιοθήκες Υπουργείων/Διοικητικών μονάδων

Βιβλιοθήκες Κυβερνητικών

Φορέων/Οργανισμών/Προγραμμάτων

Κρατικές, Περιφερειακές και Τοπικές Κυβερνητικές Βιβλιοθήκες

Βιβλιοθήκες Διπλωματικών Αποστολών/Πρεσβειών

Βιβλιοθήκες του Δικαστικού Σώματος

Βιβλιοθήκες του Ανωτάτου Δικαστηρίου

Άλλες δικαστικές βιβλιοθήκες

Εθνικές Βιβλιοθήκες

Κεφ. 3: Γενική διοίκηση

- **Προγραμματισμός:** σαφής εικόνα για το πού βρίσκεται βιβλιοθήκη και για το που θα βρίσκεται σε 1-3 έτη και πλάνο περιγραφής για το πώς θα φτάσει η βιβλιοθήκη εκεί που επιθυμεί
- **Αναφορές**
- **Αξιολόγηση:** επισκόπηση παρεχόμενων υπηρεσιών εξετάζοντας εάν υπάρχουν περισσότερο αποτελεσματικοί τρόποι παροχής τους και εάν υπάρχουν διαφορετικές υπηρεσίες βιβλιοθήκης που θα πρέπει να διερευνηθούν

Παραδείγματα ερωτήσεων

- Πώς χρησιμοποιείτε τις πληροφορίες στην εργασία σας κατά τη διάρκεια μιας τυπικής εβδομάδας;
- Πώς οι πληροφορίες που σας παρέχουμε, υποστηρίζουν τη δουλειά που εκτελείτε;
- Τι σας αρέσει περισσότερο από τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης;
- Υπάρχει κάτι το οποίο θα επιθυμούσατε να εκτελούμε διαφορετικά;

Κεφ. 4: Καθορισμός και ικανοποίηση των αναγκών των χρηστών

Οι κυβερνητικές βιβλιοθήκες πρέπει να εξασφαλίσουν ότι όταν οι χρήστες χρειάζονται βοήθεια, η βιβλιοθήκη τους έρχεται αμέσως στο μυαλό!

Και πώς θα το καταφέρουν αυτό; Μόνο με τον **εντοπισμό** και την **ικανοποίηση των πληροφοριακών αναγκών** των χρηστών

Εντοπισμός των χρηστών: όλων των ομάδων χρηστών και των προτεραιοτήτων που δίνονται σε κάθε μία

Εντοπισμός των μη-χρηστών: ποιοι είναι και για ποιους λόγους δεν χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη

Σύσταση Επιτροπής Βιβλιοθήκης

Κεφ. 5: Προκλήσεις και ευκαιρίες απασχόλησης δουλεύοντας σε πολιτικό περιβάλλον

- πληροφόρηση σε κυβερνητικό οργανισμό αποτελεί πραγματική δύναμη – ποιος ξέρει τι, πότε ενημερώνονται, σε τι χρησιμεύσουν οι πληροφορίες
- ο βιβλιοθηκονόμος πρέπει να αναπτύξει πολιτικά προσόντα:
 - ενημερωμένος για την αξία, τη μεροληψία, τον τρόπο χρήσης των πληροφοριών και ανταπόκρισης του οργανισμού στο μεταβαλλόμενο κόσμο των πληροφοριών
 - να διασφαλίζει ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες και η ατομική συμπεριφορά συμβαδίζουν με τον εργοδότη και τον επιστημονικό χώρο
 - να αναπτύσσει υπηρεσίες που ικανοποιούν τις ανάγκες του οργανισμού και να αποδεικνύει ότι η βιβλιοθήκη αποτελεί τμήμα ζωτικής σημασίας

Κεφ. 6: Ανάπτυξη συλλογής

- Αποτελεί μία συνεχή διαδικασία η οποία προϋποθέτει την ανάπτυξη μιας ισορροπημένης και επικαιροποιημένης συλλογής
- Καλύπτει όλα τα είδη πηγών πληροφόρησης (έντυπων και ηλεκτρονικών)
- Σύσταση πολιτικής ανάπτυξης συλλογής η οποία αποτελεί μέρος της πολιτικής πληροφόρησης του μητρικού οργανισμού
- Ύστατη δοκιμή οποιαδήποτε τέτοιας πολιτικής σχετίζεται με το κατά πόσο προωθούνται οι σκοποί και οι στόχοι του μητρικού τμήματος/οργανισμού
- Κύρια ευθύνη έχει ο βιβλιοθηκονόμος, ο οποίος πρέπει να λαμβάνει υπόψη:
 - τη διαθεσιμότητα χρηματικών πόρων
 - τις ανάγκες των χρηστών
 - τη σχέση με ειδικά προγράμματα
 - την επάρκεια των πηγών σε μία συγκεκριμένη θεματική ενότητα
 - την πιθανή χρήση των τεκμηρίων
 - τη διαθεσιμότητα πηγών από άλλες βιβλιοθήκες της περιοχής

Κεφ. 7: Οργάνωση και διαχείριση της πρόσβασης σε φυσικές και ηλεκτρονικές συλλογές

Η σωστή οργάνωση και διαχείριση του υλικού είναι απαραίτητη για τη βελτιστοποίηση της **αξίας** και της **χρησιμότητας** μιας κυβερνητικής βιβλιοθήκης

Επισημαίνονται:

- πρόσβαση έναντι διατήρησης
- πρόσβαση σε έντυπες και ηλεκτρονικές συλλογές
- υλοποίηση προγράμματος καταθετηρίου τεκμηρίων
- δημιουργία καταλόγου
- παροχή πρόσβασης σε ηλεκτρονικές συλλογές
- παροχή πρόσβασης σε χρήστες με ειδικές ανάγκες
- ενημέρωση για τρέχοντα γεγονότα
- ανάπτυξη σχέσεων με σχετικούς κυβερνητικούς φορείς
- προώθηση πληροφοριακής παιδείας για κυβερνητικά τεκμήρια

Κεφ. 8: Διατήρηση φυσικών και ηλεκτρονικών συλλογών

- Ανεξαρτήτως της μεθοδολογίας διατήρησης, η κύρια αρχή είναι ότι οι **πληροφορίες** που προέρχονται από την κυβέρνηση **πρέπει να διατηρούνται**
- Η διατήρηση αποτελεί το μοναδικό τρόπο εξασφάλισης ότι πολύτιμες **ιστορικές, νομικές και αποφάσεις για την πολιτική πληροφόρησης** θα είναι **διαθέσιμες** σε μελλοντικούς υπεύθυνους για λήψη αποφάσεων καθώς και στους πολίτες

Επισημαίνονται:

- η χρήση προγράμματος εισαγωγής μεταδεδομένων
- το έργο της ψηφιοποίησης
- η πρόληψη της καταστροφής με την έκδοση της IFLA με τίτλο *'Preparing for the Worst, Planning for the Best: Protecting our Cultural Heritage from Disaster, IFLA Publications Series No. 111'*.

Κεφ. 9: Στελέχωση και προσωπικό

Το προσωπικό όλων των βαθμίδων αποτελεί το πιο σημαντικό κομμάτι των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης και χρειάζεται:

- να αποτελείται από επαγγελματίες και υποστηρικτικό προσωπικό
- να αισθάνεται βασικό κομμάτι του οργανισμού που εξυπηρετεί
- να προσλαμβάνεται με νόμιμες διαδικασίες
- να αμείβεται ανάλογα με όμοια καταρτισμένους και πτυχιούχους υπαλλήλους άλλων τμημάτων του οργανισμού
- να έχει δίκαιη μεταχείριση
- να εκτιμούνται και τροφοδοτούνται οι δεξιότητές του, δηλαδή να εκπαιδεύεται

Κεφ. 10: Διαχείριση οικονομικών πόρων

Αποτελεί μία από τις καίριες λειτουργίες ώστε

- να αποφασιστεί ποιος είναι ο βέλτιστος τρόπος να ξοδέψουν χρήματα
- να καθοριστεί το ποσό που θα απαιτείται μελλοντικά

Για να το επιτύχουν αυτό οι κυβερνητικές βιβλιοθήκες καλούνται:

- να συντάσσουν προϋπολογισμό σε ετήσια βάση
- να εποπτεύουν τις δαπάνες που γίνονται
- να συντάσσουν οικονομικές αναφορές (συνήθως σε μηνιαία βάση) προς το μητρικό φορέα τους
- να επικεντρώνονται στο πως θα μπορέσουν να αυξήσουν το ποσό του προϋπολογισμού
- λίστα από προτεινόμενες νέες ή βελτιωμένες υπηρεσίες τις οποίες θα παρείχαν εάν είχαν μεγαλύτερη χρηματοδότηση
- Αίτημα με επεξηγηματικό υπόμνημα προς το μητρικό φορέα

Κεφ. 11: Υπεράσπιση του ρόλου των κυβερνητικών βιβλιοθηκών

Το προσωπικό των κυβερνητικών βιβλιοθηκών μπορεί να συνεισφέρει:

- στην ανάπτυξη και εφαρμογή μιας πολιτικής η οποία καθορίζει την πρόσβαση σε κυβερνητικές πληροφορίες
- στη διατήρηση και πρόσβαση στην κυβερνητική πληροφορία σε βάθος χρόνου
- στην υποστήριξη των κυβερνητικών βιβλιοθηκών

Συγκεκριμένα αυτές οι πολιτικές ορίζουν:

- ποιος έχει πρόσβαση σε πληροφορίες και υπηρεσίες και
- κάτω από ποιες συνθήκες οι πληροφορίες αυτές θεωρούνται διαβαθμισμένες

Κεφ. 12: Συνεργασία μεταξύ κυβερνητικών και άλλων βιβλιοθηκών

Η συνεργασία και η δικτύωση μεταξύ των κυβερνητικών βιβλιοθηκών αποτελούν έργα ύψιστης σημασίας στο βαθμό που όλοι οι συμμετέχοντες αποκομίζουν **κέρδος**

Η αμοιβαία συνεργασία μπορεί να οδηγήσει:

- σε κοινή παρατήρηση των μακροπρόθεσμων εξελίξεων
- σε εξοικονόμηση χρημάτων, πηγών και χρόνου
- σε ποιοτική διαχείριση

Οι συνεργασίες αυτές μπορούν να είναι:

- επίσημες ή ανεπίσημες
- σχετικές με συγκεκριμένες καταστάσεις ή με ένα συγκεκριμένο τομέα ειδίκευσης
- προσωρινές ή μόνιμες
- προφορικές ή γραπτές

Κεφ. 13: Μελέτη αγοράς (μάρκετινγκ) και δημόσιες σχέσεις

- **Μην εγκαταλείπετε την προσπάθεια!** Η αξία των βιβλιοθηκών είναι αναγκαίο να υπενθυμίζεται στα ανώτατα διοικητικά στελέχη του οργανισμού. Πρέπει να καταλάβουν ότι οι κυβερνητικές βιβλιοθήκες αποτελούν την καλύτερη επένδυση που μπορούν να κάνουν
- Το έργο του **μάρκετινγκ**: γνωστοποίηση της αξίας, της σημασίας και των ωφελειών των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης
- Σύνταξη **Πολιτικής Μάρκετινγκ** σύμφωνη με τις κατευθυντήριες οδηγίες της διοικούσας Αρχής = στόχοι του μάρκετινγκ
- Δαπάνη για το έργο του μάρκετινγκ στον προϋπολογισμό

Κεφ. 14: Υποχρέωση προστασίας της ιδιωτικότητας των χρηστών

Οι χρήστες έχουν δικαίωμα στην ιδιωτικότητα στις πηγές της βιβλιοθήκης

Σημαντικά βήματα:

- Να καθοριστεί εθνική κυβερνητική πολιτική
- Να θεσπιστεί πολιτική για την ίδια τη βιβλιοθήκη
- Να αναπτυχθούν διαδικασίες οι οποίες θα ακολουθούνται από το προσωπικό
- Να εκπαιδευτεί το προσωπικό στη φιλοσοφία στην οποία στηρίζεται η πολιτική και να εφαρμοστούν οι διαδικασίες που είναι σχετικές με την πολιτική
- Εάν είναι νόμιμο να εφαρμοστεί, η βιβλιοθήκη να καταστρέψει αρχεία τα οποία συνδέουν άτομα με πηγές της κυβερνητικής βιβλιοθήκης μόλις οι πηγές επιστρέφονται ή δεν χρησιμοποιούνται πλέον

Κεφ. 15: Τάσεις στις κυβερνητικές βιβλιοθήκες

Αναδυόμενες τάσεις και δυνατότητες:

- ο προσδιορισμός και η ικανοποίηση των αναγκών των χρηστών διευκολύνονται από νέους τρόπους επικοινωνίας και εργαλείων έρευνας
- οι αποκεντρωμένοι οργανισμοί επωφελούνται από την τεχνολογία
- το διαδίκτυο έχει βελτιώσει το επίπεδο του πεδίου δράσης
- η βιβλιοθηκονομική βιβλιογραφία προβλέπει συνεχή αλλαγή και περισσότερη και καλύτερη τεχνολογία
- η συνεργασία και οι συμπράξεις συνεχίζουν να αυξάνονται (ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών , κοινοπραξίες)

Κεφ. 16: Συμπέρασμα

Από τις γενικές πληροφορίες που παρέχονται σε αυτές τις κατευθυντήριες οδηγίες προκύπτουν αρκετές διαχρονικές αρχές

Οι αρχές αυτές μπορούν να διαχωριστούν σε δύο μέρη:

- Λειτουργία της κυβερνητικής βιβλιοθήκης
- Ευθύνες προς τον χρήστη της κυβερνητικής βιβλιοθήκης

Τελειώνοντας, οι συγγραφείς ελπίζουν ότι αυτές οι κατευθυντήριες οδηγίες θα είναι ωφέλιμες στο προσωπικό των κυβερνητικών βιβλιοθηκών να δημιουργήσουν **ποιοτικές κυβερνητικές βιβλιοθήκες!**

Κατευθυντήριες οδηγίες κυβερνητικών βιβλιοθηκών / επιμ. Nancy Bolt και Suzanne Burge· μτφρ. Μαρία Μονόπωλη και Άννα Μάστορα - Χάγη: IFLA, 2014. – 74 σ.: 30 εκ. – (IFLA Professional Reports: 106). Available at:
<http://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/106-gr.pdf>

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας!

Επικοινωνία:

mariamonopoli@bankofgreece.gr

mastora@minpress.gr